

Videnskabskrig

Af JESPER HOFFMEYER

Sidste mandag rapporterede jeg her på stedet at der var udbrudt "videnskabs-krig". En magtfuld gruppe af især amerikanske naturvidenskabsmænd, føler at naturvidenskabens prestige er truet af et tidevand af irrationalisme og anti-videnskabelige følelser. Og deres harme rettes nu mod videnskabssociologer, antropologer, historikere og filosoffer, som i stigende grad har vundet gehør for et billede af naturvidenskaben som en kultur- og praksisform mellem andre - ikke som en privilegeret sandhedskilde.

Lad mig straks melde ud (et udtryk hvis militære overtoner synes at passe i sammenhængen), at jeg i princippet har sympati for begge sider i dette opgør. Men min sympati gælder ikke de ufine magtmetoder naturvidenskabens selvbestaltede forsvarere har grebet til. Man skulle tro de ville bevise, at sociologerne dybest set har ret.

Og det har de vel. For hvordan skulle naturvidenskaben dog kunne undgå at være en social konstruktion? Teorier er nødvendigvis sprogligt formulerede og dermed også uhjælpeligt syltet ind i det menneskelige fællesskabs virvar. Når man betænker, at videnskaben i 1700 tallet ville overbevise os om, at mennesket er en slags urværk, mens man i 1800 tallet fremstillede os som en slags dampmaskine og i 1900 tallet som en computer, så er det vel svært at holde smilebåndet i ro, når det påstås, at naturvidenskabens sandheder er hævet over tid og sted.

Selv de argeste socialkonstruktivister vil formentlig (i alt fald når de ikke lige står på talerstolen) acceptere, at der vitterligt vokser planter ude i naturen. Hvad de benægter er at *planteriget* vokser i naturen. For planteriget er et abstrakt begreb, og sådanne holder nu engang til i menneskers hjerner. Planteriget er kort sagt en menneskelig konstruktion, og alene navnet afspejler ideens rod i en bestemt social sammenhæng, hvor riger og lande er typiske elementer.

Men denne konstatering betyder jo ikke at planteriget er et begreb af samme luftige konsistens som feer og trolde, UFOer og skytsengle, eller hvad det nu er folk for tiden synes det er sjovt at tro på. Selv om planteriget som begreb stammer fra en tid, hvor man endnu ikke kendte til evolution, og hvor man derfor ikke vidste at planter og dyr har fælles stamfædre, så er det dog milliarder af år siden at de to linier spaltedes fra hinanden. Og i mangt og meget udgør de derfor adskilte kategorier som med god ret studeres af forskellige fag, hhv. botanik og zoologi.

Viden kan ikke bedømmes i al abstrakthed, altså løsrevet fra hvad den skal bruges til. Det er f.eks. ikke muligt at bevise, at skytsengle ikke findes. Men i de tilfælde, hvor egen næsetip ikke udfylder nysgerrighedens hele horisont viser det sig hurtigt, at skytsengle repræsenterer en i bedste fald unyttig form for viden. Hvem passer på de millioner af mennesker, der er på flugt fra krig, fattigdom og diktatur? Her er det ikke penduler og skytsengle, men demokrati og teknik med rod i naturvidenskab der er brug for.

Der er noget absurd ved, at folkeflugten fra de fattige til de rige lande, har beredt vejen for en multi-kulturalisme der ligefrem forsøger den hjørneste i de rige landes egen kultur, som er kilden til deres rigdom. Ideen om almenvellet og den dermed forbundne ide om objektivitet. Hvorfor værner vi ikke om det, der så åbenlyst virker som en magnet på resten af verden? Demokratiet og videnskaben realiserer sågu ikke disse ideer, men de instituerer en længsel efter at realisere dem, og når alt kommer til alt, så er de immervæk det nærmeste vi kommer en social realisering af disse ideer.